

Napiszar, „az internet pöcegödre”

A virtuális térbe kényszerülő romákkal szembeni előítéletesség esete

A Napiszar.com népszerű viccportál a szórakoztatás mellett olyan latens funkciókat is ellát, mint a különböző társadalmi csoportok kigúnyolása és a velük kapcsolatos sztereotípiák megerősítése és újratermelése. E tanulmány az oldal példáján szemlélteti a romákkal szembeni előítéletesség működési mechanizmusát és a romákkal szemben fennálló percepciókat. Első lépésként az online gyűlölködés egyéni és kollektív formáinak elméleti vonatkozásait mutatja be, annak jogi kereteivel együtt. Ezt követően elhelyezi a kiválasztott weblapot a magyar internetes világ térképén. Az oldal működtetésének és struktúrájának bemutatása után rátér az elemzendő úgynevezett „Napi raj” romákkal foglalkozó rovatra. A rovatban romákról készült fényképeket, videókat és zenéket közölnek a szerkesztők, gúny tárgyaként kezelve őket. A bejegyzésekből vett minta alapján a tanulmány kilenc olyan jellemző motívumot azonosít be, amely a romák bemutatása során jelenik meg.

1. Cyberbullying, avagy zaklatás a kibertérben

Első lépésben azokat a fogalmi kereteket mutatom be, amelyek alkalmasak lehetnek a vizsgált jelenség megragadására. A *cyberbullying* kifejezést a legtöbb helyen kiberzaklatásnak fordítják, azonban ha utánanézzünk, kiderül, hogy a fogalom az iskolai zsarnokoskodás elméleteiből ered. E tanulmányban maradunk az eredeti cyberbullying-kifejezésnél, amelyen a modern kommunikációs eszközök révén történő zsarnokoskodást, zsarnokságot értjük.

A cyberbullying-jelenség jelentős társadalmi problémává nőtte ki magát. Az elmúlt években számos kutatás tárgyát képezte, de napirendre tűzték a kormányzati és civil szervezetek, iskolák és szülői egyesületek is, ahogyan a média is tematizálta. Az 1970-es években Dan Olweus kezdte kutatni a zsarnokságot mint társadalmi jelenséget (Neves & Pinheiro, 2010: 25). Olweus a zsarnokságot agresszív, káros, ismétlődő és szándékos viselkedésként írta le, amely olyan felek között fordul elő, ahol egyenlőtlenek az erőviszonyok (Neves & Pinheiro, 2010). A felek között folyamatos egyet nem értés állhat fenn, amely akár évekig is elhúzódhat. Az egyik fél támadólag lép fel, mire a másik felveszi az áldozat szerepét. Megpróbálhatja ugyan megvédeni magát, de sosem tudja kibeszélni magát a helyzetből (Neves & Pinheiro, 2010: 25).

A legtöbb szerző elkülöníti a fizikai zsarnokoskodást, amely a testi bántalmazásban nyilvánul meg, illetve a verbális zsarnokoskodást, amely a sértegetést és a megalázást foglalja magában. Néhány szerző egy harmadik típust is elkülönít, amely az iskolákban jelenik meg: a *társadalmi zsarnokoskodást*, amely a csoportba és a különböző tevékenységekbe való integrálódást akadályozza meg (Neves & Pinheiro, 2010: 25).

A kiberzaklatás jelensége nem az internet és még csak nem is a mobiltelefon megjelenésével kezdődött. Időrend szerint három szakaszt különíthetünk el a kiberzaklatás történetében. A cyberbullying előtti időszakban még csak idézőjelesen használhatjuk a „cyber” jelzőt. Itt hamisított fényképek vagy szövegek előállításáról és terjesztéséről vagy az áldozathoz intézett zaklató telefonhívásokról van szó. A cyberbullying az első generációs mobiltelefonok megjelenésével szöveges üzenetek formájában kezdett megjelenni. Az SMS olcsó és gyors módja volt az áldozat megalázásának. A második generációs mobiltelefonokban már kamera is volt. A zsarnokok általában a támadás után lefényképezték áldozataikat. Később ezek a fényképek az internetre is felkerültek. Az internet iskolákban való elterjedésével a harmadik szakaszába léptünk a jelenségnek, amelyet digitális zsarnokoskodásnak nevezünk. Itt a fényképeket telefonnal készítették, és az interneten, emailben terjesztették. Megjelentek hamis profilok is ezekkel a képekkel. A harmadik generációs mobiltelefonok már videofelvételek rögzítésére is alkalmasak voltak (Neves & Pinheiro, 2010: 27–28).

Bill Belsey a cyberbullyinget a klasszikus zsarnokság egy változataként értelmezte. Később a cyberbullying-jelenséget a kommunikációs technológiák segítségével történő megszegényítés és megalázás mentén definiálták (Neves & Pinheiro, 2010).

Közvetetten ártani valakinek sokkal egyszerűbben kivitelezhető, hiszen ott a nicknevek és az avatarok nyújtotta anonimitás illúziója. Az interneten közzétett tartalmakat képtelenség eltüntetni, mivel végtelen közönséghez jutnak el. A jelenség ezért nagyon veszélyes az áldozat személyére nézve.

2. A Cyberbullying törvényes keretei

Az Amerikai Egyesült Államokban a törvénykezés mindenfajta online zaklatást cyberbullyingnak nevez, akár a szórványosan előforduló megaláztatásokat is. A megengedő amerikai definíció értelmében a diákok mintegy 40 százaléka esett már áldozatul online zaklatásnak. Az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Karának munkatársai Magyarországon azt találták, hogy az általuk vizsgált diákok csupán hét százaléka esett áldozatul zaklatásnak általában (Vámosi, 2010).

A hazai törvények értelmében az az online történő lejárató kampány, amely a Napiszar.com oldalon is zajlik, a becsületsértés vagy a rágalmazás tényállását meríti ki:

„A rágalmazás a Btk. 179. paragrafusa szerint akkor valósul meg, amikor az elkövető valakiről más előtt, a becsület csorbítására alkalmas tényt állít vagy híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használt. Becsületsértésről van szó akkor (Btk 180. paragrafus), ha valaki mással szemben a becsület csorbítására alkalmas kifejezést használ” (Vámosi, 2010).

Ha a rágalmazás nagy nyilvánosság előtt, aljas indokból történik, ami a cyberbullying jelenségre igaz, akkor akár két évig történő szabadságvesztéssel is büntethető. A büntető törvénykönyv szerint nagy nyilvánosságnak számít a sajtó és az elektronikus hírközlő hálózat is. A fórumokat ide érthetjük. Ha az áldozat beleegyezése nélkül készített felvételeket tesz közzé valaki, akkor személyes adatokkal való visszaélés vétségét követi el. Az adatvédelmi biztos ajánlása szerint, amelynek nincs kötelező ereje, ha valaki egy közösségi oldalra tesz fel képet magáról, azzal csak az adott oldalon való szerepelésbe egyezik bele (Vámosi, 2010).

A Napiszar.com oldalon történő cyberbullying tehát kétségtelenül törvénybe ütközik Magyarországon. A szerkesztők az áldozatok engedélye nélkül tesznek közzé tartalmakat nagyközönség előtt. Ugyanakkor a szerkesztők és az oldallátogatók egy jól körülhatárolható társadalmi csoportot tüntetnek fel negatív színben.

3. A cyberbullying mint társadalmi cselekvés

Az oldalon zajló cyberbullyingot nemcsak az iskolai megszegényítés irodalmán keresztül ragadhatjuk meg, hisz ugyanúgy társadalmi cselekvésként értelmezhetjük. A tevékenység egy adott társadalmi csoportról alkotott előítéleteket jelenít meg. Horváth István összefoglalójából kiemeljük a mertoni tipológiát, amely a manifeszt és a latens előítéletességet különíti el egymástól. Robert K. Merton az előítéletes viselkedés kettős természetére hívja fel a figyelmet. Az előítéletesség egyrészt pszichikai jellegű prediszpozíció, másrészt társadalmi kontextusban zajlik, ami meghatározza a nyilvános viselkedést. Merton tipológiája esetén a manifeszt vagy leplezetlen előítéletesség és a latens vagy kifinomult előítéletesség létét időben elhatárolhatjuk egymástól. Az második típus az, amely az új, mainak mondható előítéletességet jellemzi általában, az első típust pedig nevezhetjük tradicionális előítéletességnek is (Horváth, 2006: 104–105). A jelen korban tehát az előítéletesség latens formába kényszerül, aminek az internet újból teret nyithat.

Christopher Wolf (2013) a gyűlölet online terjedéséről írt könyvet, amelyben az online gyűlölet előfordulását vizsgálja a közösségi médiában, a kommentekben, illetve az annak lehetséges folyamánként bekövetkező gyűlölet-

bűncselekményeket elemzi. Wolf épít a gyűlöletbeszéd (*hate speech*) fogalmára, amely a Collind Angol Szótár szerint olyan beszéd, amely nemi vagy adott etnikai való tartozás mentén becsmerli az egyént vagy a csoportot.

Az online gyűlöletet a digitális korszak szennyeződésének tekinti, amely sokak számára elrontja az internetezés élményét. Wolf szerint az anonimitásnak számos pozitív hozadéka is lehet az interneten, ugyanakkor nem szabad megfeledkezni a negatív hatásokról sem. Az internet-felhasználók olyan tartalmakat oszthatnak meg, amelyek sértőek és gyűlölködők, viszont amint identitásukra fény derül, egyből mérséklik a véleményüket. Wolf állítása szerint a gyűlölködő szavak gyűlölködő tettekhez vezetnek.

Wolf a Surprisingly Free nevű oldalon adott interjújában beszámol arról az esetről, amikor Miss America egy indiai-amerikai nő lett. Rengeteg tweetet írtak az emberek arról, hogy miként lehet egy arab Miss America, holott nem is arab, és az al-Quaidával is összefüggésbe hozták a hölgyet.¹

4. Cyberbullying Magyarországon

Tucatjával lehetne sorolni azokat a magyar nyelvű viccportálokat, amelyek a szórakoztatás mellett sajátos módon intézményesítik az internetes megszégyenítést. Az internetes szlengben „fikablogok”-nak nevezik őket, ezt a megnevezést a továbbiakban a tanulmány is használni fogja. A bejegyzések sok esetben ledér öltözetű nőket, romákat, testi fogyatékkal élőket vagy egyéb, a szerkesztők által deviánsnak ítélt magatartású személyt és csoportot jelenítenek meg. Többször találkozhatunk pornográf jellegű tartalmakkal is. A bejegyzéseket a látogatók kedvükre kommentálhatják, és ezt többnyire gyűlölködő hozzászólásokkal teszik. A hasonló tartalmú oldalak igen elterjedtek ma Magyarországon. A Napiszar.org oldalon heti 60 000 egyedi látogatója, a Napiszar.hu oldalon 750 000 és az általam választott Napiszar.com oldalon 660 000 heti egyedi látogatója volt 2013. december 22-én a similarweb.com mérései szerint.

2010-ben az Istie.hu oldalon jelent meg egy interjú a két legnagyobb ilyen jellegű portál szerkesztőjével.² Ennek bevezetőjéből lássunk egy idézetet:

„Bár a fiúk (Soros György és Captain Anus) válaszait csak félig lehet komolyan venni, azonban az a tény mindenképpen komolyan veendő szempont, hogy a két »blogot« napi szinten közel 200.000 egyedi látogató (UV) keresi fel. (bár biztos csökkenti ezt a számot a keresztlátogatottság), de akkor is nagyobb a közönsége a két oldalon, mint Magyarország egyik legismertebb online bulvár oldalának. A témát és az oldalakat sokan kritizálják egy biztos: igény van rá, óriási tömegeket ér el naponta, ezáltal az oldal szerkesztőinek a felelősége is egyre nagyobb. A műfaj évek óta virágzik”.

A jelenség tehát nem elszigetelt. A következőkben a Napiszar.com oldal működését fogom bemutatni.

5. Napiszar „az internet pöcegödre”

Az elemzésem tárgyául a Napiszar.com nevezetű oldalt választottam, amely az egyik legismertebb fikablog Magyarországon, ahogy ezt a látogatottságánál is láthattuk. Ahogy a szlogenjük is mutatja – „Napiszar, az internet pöcegödre” – azokat a képeket, videókat és zenéket teszik közzé az oldalon, amelyek a szerkesztők szerint deviánsnak ítélt viselkedéseket mutatják be. Amellett, hogy az egyik legrégebben működő ilyen jellegű oldal, fontos megemlítenünk, hogy a kuruc.info szélsőjobboldali hírportál is ettől az oldaltól vesz át és tesz közzé bizonyos bejegyzéseket, amelyek elsősorban romákat ábrázolnak.

¹ Interjú Christopher Wolffal - Christopher Wolf on hate speech on the Internet, Surprisingly Free, 2013.

² „Fikablogok: amiről csak kevesen írnak” (2010). Betűhű idézet.

A Napiszar.com, társai nagy részéhez hasonlóan külföldi szerverről működik, a kényes tartalmak miatt. Az oldal szerkesztői többször kapnak fenyegetést is, azonban az anonimitás miatt aligha lehet jogi útra terelni az eseteket.

Forrás: napiszar.com

A Napiszar.com posztjait elsősorban a szerkesztők válogatják össze. A szerkesztők száma általában kettő és öt között mozog. A legfontosabb forrásukat a különböző közösségi médiumok jelentik, de vesznek át posztokat hasonló oldalaktól, és az emailcímükre beküldött anyagokból is válogatnak. Nemrégiben más viccportálokhoz hasonlóan lehetővé tették az oldal látogatói számára, hogy regisztráció után posztokat gyártsanak az oldalra, címmel, címkével ellátva. Ugyanakkor mégsem kaptak teljes önállóságot az olvasók, hiszen az így feltöltött posztokat is átválogatják a szerkesztők. A szerkesztők tehát – bár az elmúlt időben formalizálták a posztok beküldésének módját – mégis kontroll alatt tartják a tartalmakat.

„A posztot először elbíráljuk. Ha überfostalicska akkor nem kerül ki, de mi aztán nem vagyunk válogatósak :) A posztnál megjelenik a felhasználóneved is, szóval ha az excsajod küldöd be, inkább új névvel tedd meg.”³

Az olvasók két fő okból töltenek fel anyagot az oldalra. Egyrészt volt barátnőjük, ismerősük, barátjuk, kollégájuk stb. képeit küldik be bosszúból, hogy megszegyenítsék őket. Sok esetben azonban csak részt akarnak venni az oldal életében, és az interneten talált, előttük ismeretlen emberekről szóló anyagokat küldik be.

5.1. Az oldal tartalma

Az oldal működését 2013 májusában vizsgáltam. Tartalma hét fő kategória szerint rendeződik, amely kategóriák nem feltétlenül fedik a tartalmak milyenségét. A „18+” kategória például annyit jelent, hogy ebben az almenüben obszcén dolgok találhatóak, míg a „postaláda” kategória azokat a posztokat tartalmazza, amelyeket a szerkesztőség emailcímére küldtek be. Az oldal tartalmának leírásához sokkal jobb támpontot adnak azok a címkék, amelyekkel a posztokat jelölik meg. Egy posztot több ilyen címkével is el lehet látni. Jelenleg 42 ilyen címkét használnak a szerkesztők és az olvasók. Ezek között is vannak nagyon eltérő jellegű posztokat tömörítő címkék, mint „A hónap szarja”, amely a legnépszerűbb posztokat tartalmazza, de ilyen az „lwiw”, a „Képek”, a „Youtube” címke is. Ezek a képek forrására vagy formátumára utalnak.

Olyan címkék is vannak, amelyek a poszt tartalmi elemeire vonatkoznak. Ilyen a „Napi suna rovat”, amely hiányos öltözékű nők képeit sorakoztatja fel, a „Napi Emo”, amely az emostílusú fiatalok képeit teszi közzé, a „Parti Shit” amely kínos bulifotókat tömörít. A „Raty zene” rovathoz a szerkesztők a rossz minőségűnek ítélt zenéket töltik fel. Elemzésem tárgya a „Napi raj” rovat is, amely a romák kifigurázásával foglalkozik, továbbá a „Napiszar celeb” rovat, amely elsősorban olyan magyarországi hírességek szerepléseit követi nyomon, mint például valóságshow-hősök. Ad hoc elemzésem eredményeként azt mondanám, hogy a szerkesztők a következő elemekre „harapnak rá”, ezeket gúnyolják ki:

³ A betűhű idézet a Napiszar.com-ról származik.

1. A tömegkultúra képviselői: zenei irányzatok, celebek, öltözködési stílusok, programajánlatok.
2. Hiányos öltözékű nők: a látogatók szórakoztatására, nem feltétlenül gúnyos jelleggel.
3. Helytelenített viselkedésmódok: tükör előtti fényképezkedés, bulifotók, értéktárgyakkal vagy fegyverekkel való fényképezkedés, a „normálistól” eltérő szexuális viselkedés. Minden, ami eltér a „rendes” dolgozó és szerény életmódtól, és a szerkesztők által léhának, hivalkodónak és céltalannal aposztrofált életmódhoz tartozik.
4. A testi- és a szellemi fogyatékoság, illetve a csúfság kifigurázása: Ha valaki fizikai vagy szellemi hiányosságokkal rendelkezik, az sokszor elégséges indokot szolgáltat az oldalra való kikerüléshez.
5. Etnikai és szexuális kisebbségek: itt többnyire homoszexuálisok és romák állnak a középpontban.
6. Obszcén tartalmak: nemi szervek, trágár kifejezések, viccek, cselekmények.

*Kulcsszavak a napiszar posztjaiban
Forrás: napiszar.com*

A Szubjektív blog a következőként foglalta össze az oldal tartalmi elemeit:⁴

„Ez a blog alapvetően abból áll, hogy férfi nemi szervekről és ürülekről tesznek fel fényképeket, emellett videók is fellelhetőek például hajléktalanokról vagy meztelenkedő fiatalokról, vagy esetleg fényképek társkeresőre vagy közösségi oldalakra feltett csúnya emberekről.”

Jellemző tehát a trágár stílus, az emberi test tárgyiasítása és a másság elutasítása. Egyrészt ezen anyagok közzététele kimeríti a cyberbullying fogalmát, hiszen az oldalon szereplő személyek nem járulnak hozzá a közzétételhez, ahogyan becsületsértés is történik. Másrészt bizonyos, jól körülhatárolható társadalmi viselkedések és társadalmi csoportok ellen irányulnak, amelyek és akik a szerkesztők szerint deviánsok. Az előbb idézett interjúban a szerkesztők arra utalnak, hogy a tevékenységük hasznos, mintegy misszióként élik meg azt, hiszen az elferdült fiatalságot és egyéb csoportokat figurázzák ki, ez által rettentvén el őket az adott viselkedéstől.

„Ekkora nézőközönségnek posztokat írni felelősséggel jár, volt-e már olyan posztod amit kitörölnél az életedből? Érzel-e felelőséget az iránt amit csináltok? Van-e célod vele vagy csak hobbi és szórakozás?”

S.Gy. : Lehet felelősséggel jár ennyi embernek posztolni, viszont tudni kell a dolgot kezelni, azaz az én esetemben leszarni. Engem totál nem érdekel, hogy ki lesz öngyilkos egy poszt hatására, vagy csinál valami irdatlan baromságot, mert nem érzi esetleg a »vagdosd össze

⁴ A Szubjektív blog „A Napiszar avagy A buta, befolyásolható emberek portálja 1. rész.” című cikke (2009).

magad pengével« posztban az iróniát. Aki hülye haljon meg. Cél? Totális világmentés az emberek teljes elbutítása által.

C.A. : Igen, volt. Néha kicsit elszaladt velünk a ló és olyan illető is kikerült aki nem passzolt az oldal profiljába. Ő inkább a Puruttyára való volt. Nem hiszem, hogy felelőséggel tartozunk. Mi csak azt az oldalt mutatjuk az internetnek amit kevesen ismernek, nem látnak, vagy csak nem akarnak észrevenni. A képeink nagy része közösségi oldalokról van. Nem mi gyártjuk őket, hanem adták. A mai fiatalság totál elferdült. Fasszal, puncival, droggal, csövesekkel, pénzzel pózolnak, rajoskodnak és emóskodnak. Hatféle színű a hajuk és több fém van az arcukban mint a Terminátornak. Lehet én vagyok maradi, de ez szerintem nem normális. És szerencsére a célközönségünk nagy része is így gondolja. Van célunk, de inkább hobbi! Hiába nyitjuk fel pár ember szemét, hülyék mindig lesznek. Épp ezért nem is lehet 100%-osan komolyan venni ezt az egészet.”⁵

Két másik hasonló blogról írt cikk arra utal, hogy a szerkesztők szándékosan lépnek túl a mai értelemben vett politikai korrektségen, mivel szerintük egy elferdített valóságot láttat velünk. Ezzel szemben pedig ők élnek a szólásszabadság jogával és megmutatják az igazi valóságot.

„Egyvalamiben biztos hasonlít egymásra a Gépnarancs és a Puruttya: végső soron mindkettő úgy gondolja, hogy fontos az információáramlás szabadsága, a vélemény nyilvánításának joga, és úgy véli, a szólásszabadság fontos garanciáját képezi az anonimitás lehetősége” (Grammi, 2011).

5.2. Napi raj – menőnek lenni ciki

A következőkben a romák kigúnyolásával foglalkozó „Napi raj” rovatot mutatom be. Az oldal – azon túl, hogy a posztok kimerítik az egyéni szinten zajló cyberbullying fogalmát – előítéleteket is gerjeszt. A mertoni tipológiának megfelelően a napjainkra jellemző előítéletek latens formába kényszerül, míg a tradicionális előítéletek manifeszt. Az oldal teret ad arra, hogy a romákkal szembeni előítélet – kikerülve a politikai korrektség normarendszerét – manifesztté válhasson. A rovat neve a lovári cigány nyelvben megtalálható *raí* szóból származik, amely magyarul „urat”, „királyt” jelent. Természetesen a szó jelzőként szolgál, és átvitt értelemben értendő, így tehát a „menő”, „vagány” jelentést találtam a legmegfelelőbbnek a fogalom megragadására.

A „Napi raj rovat” összes, 2013 májusáig megjelent posztjaiból mintát vettem, hogy képet alkothassunk azokról az elemekről, amelyek a leggyakrabban és a leghangsúlyosabban vannak jelen. Mivel az elemek rövid idő után elkezdtek ismétlődni, minden huszadik posztot elemeztem, így 130 bejegyzés került a mintába; 117 esetben fényképről van szó, ebből nyolc közösségi médián található adatlappal ellátva, a többi bejegyzés pedig videót tartalmaz. A bejegyzések többségének forrása valamelyik közösségi portál volt. Esetenként a posztok címei is említésre méltók. A vizsgált 130 bejegyzésből 48-nak tartalmazza a címe a „raj” kifejezést, ugyanakkor még további 16 esetben a roma szó valamelyik internetes szlengben használatos szinonimáját, ezek pedig jelen esetben: ratyi, cigány, cigó, gigoló, szutyok, csicska, purgyé, kokeró.

Most pedig következzenek azok az elemek és motívumok, amelyek a bejegyzéseket uralják, vagyis amelyekkel a romákról fennálló percepciókat közvetíti az oldal.

⁵ Betűhű idézet az Istie.hu oldalon megjelent „Fikablogok: amiről csak kevesen írnak” című cikkből (2010).

5.2.1. A test tárgyiasítása - A test és a hozzá kapcsolódó jelentések

Az oldal szerkesztési elveiből világosan kirajzolódik, hogy a romák testét a gúny tárgyává teszik. A sötét bőr már önmagában is elég lehet a gúnyolódásra, de emellett a testet több összefüggésben láthatjuk. A nők esetében elsődlegesen szexuális tárgyként ábrázolják őket. A férfiak esetében az erőszak, a fegyverek kapnak nagy hangsúlyt. Megjelenik a csúfság, a testi fogyatékoság is, a tetoválás, a testtartás, az öltözet és a testékszerek is gúny tárgyát képezik. Ugyanakkor szintén nagyon gyakori kategória a test és az értéktárgyak közös ábrázolása.

A bejegyzések alapját a legtöbb esetben maga a megmutatni kívánt test egyoldalú ábrázolása képezi, a hozzá kapcsolt egyéb jelentésekkel. Ötvenhét esetben maga a roma férfitest áll a kép középpontjában, 31 esetben pedig a roma nő teste.

Forrás: napiszar.com

5.2.2. Erőszak

Az erőszak ábrázolása elsősorban a férfiakhoz kapcsolódik. Ököllel, karddal, vagy lőfegyverrel fényképezkedő roma férfiak tucatjait találjuk meg az oldalon.

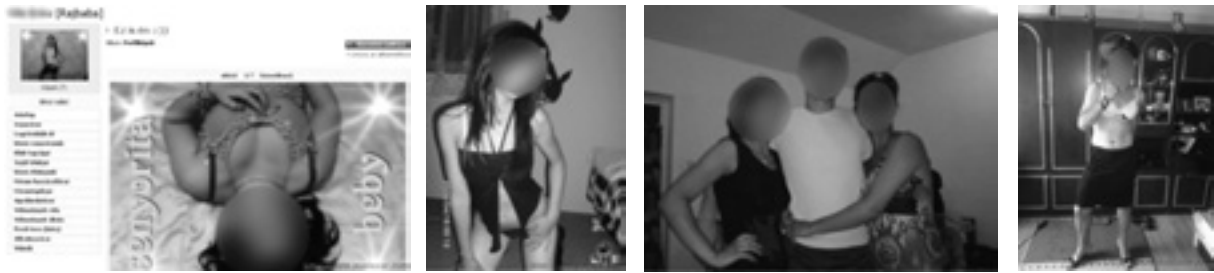
„Gondolom, ez náluk mindennapos”

Forrás: napiszar.com

Több esetben akár csak az alcímek szintjén is megjelenik, hogy a romák a magyarokkal szemben erőszakosak, a két csoport egymás ellensége.

5.2.3. Szexualitás, szexuális devianciák

A szexualitás megjelenése elsősorban félmeztelen és meztelen női testek kapcsán jelentkezik, amelyeket a legtöbb esetben a nő maga tesz közszemlére. Ezeket a testeket csúnyának láttatják, erre pedig a címekkel és alcímekkel is ráerősítenek. Itt a ledér viselkedés van a középpontban, de olyan posztokat is találtunk, amelyek olyan egyéb helytelenített szexuális viselkedésekkel kapcsolatosak, mint például a transzsexualitás vagy a homoszexualitás.

Forrás: napszar.com

Összekapcsolódik tehát a test és a ledér vagy a deviánsnak titulált szexuális viselkedés.

5.2.4. Értéktárgyak

A megjelenített értéktárgyak között a leggyakoribb a pénz, de az arany ékszerek és a drága technikai eszközök is felbukkannak. A címek és az alcímek alapján az ingyenezés, a nem tisztességes munkával vagy törvényen kívüli tevékenységekkel szerzett vagyon és a magyar társadalom ellátórendszerén való élőködés percepcióját táplálja az értéktárgyak és a romák közös megjelenítése.

„Ő igenis megkereste az árát... az utcán.”

Forrás: napszar.com

5.2.5. Illegális tevékenységek – lopás, drogok

A romák ábrázolásmódjához szorosan hozzátartozik az előbb említett törvényen kívüli tevékenységek űzésének bemutatása. A leggyakoribb ezek között a lopás, de a fent említett erőszakoskodás és a test árulása is ide tartozik. Ugyanakkor elvéte a drogfogyasztás is megjelenik a tevékenységek között.

*„Szívd fel azt a sok porcukrot cigókám, aztán irány a gyárba dolgozni 3 műszakba 60 ezerért!
Ne itt rajoskodjál!”*

Forrás: napszar.com

5.2.6. Segélyből élés, munkakerülés

A roma és a magyar társadalom szembeállításában az egyik sarkalatos pontnak a munkavállalást tartják a szerkesztők. Számos elemzett bejegyzésen megjelenik utalás szintjén a segélyből való élés és a munkakerülés. A roma a bemutatott képek szerint nem dolgozik, hanem segélyt kap, amiben latens módon benne van a feltételezés, hogy a dolgozó magyar társadalom tartja el őket.

„Családiból nyaral a család”
Forrás: napiszar.com

5.2.7. A roma kultúra mint deviáns kultúra

A következő megjelenített motívumok a roma és a magyar kultúra és identitás szembenállításáról szólnak. A roma származású hírességek ugyanúgy gúny tárgyát képezik, mint a sajátosan roma öltözképek titulált viselet. Az „ő” viseletük tehát nem a „mi” viseletünk. A mellékelt képeken láthatjuk, hogy roma iskolások magyar címer előtt állnak, egy másikon pedig magyar népviseletben vannak. Ez pedig pontosan azért helytelenített viselkedés, mert a két csoport szemben áll egymással, és ennek alátámasztására jól elkülöníthető jegyekre van szükség.

„Ez már a totális mélyszegénység...”
Forrás: napiszar.com

„Indiai söpredék!!”

5.2.8. Gyermeknevelés, gyermekvállalás

Szintén megjelenített viselkedésbeli elem a gyermekekkel való nem megfelelő bánásmód. A bemutatott anyag alapján a romák korán vállalnak gyereket, sokat, és később rosszul nevelik fel őket.

*„A boldog 28 éves nagyszülők máris vitték a lóvét az újszülött Rikárdónak.
Így legalább tudod, hogy jó helyre kerül az adód.”*

Forrás: napszar.com

5.2.9. Szellemi képességek lebecsülése

Bizonyos bejegyzések explicit módon is utalnak a romák szellemi képességeinek lebecsülésére. Erre példa az, amikor a Photoshop nevű szoftver nem megfelelő használatát gúnyolják ki, vagy a helyesírást kritizálják.

Ügyes voltál Aranka, leülhetsz!

Forrás: napszar.com

6. Következtetések

Magyarországon számos olyan viccportál működik, amely a szórakoztatás mellett előítéleteket is terjeszt. Amellett, hogy a cyberbullying fogalmát kimerítve és a törvénybe ütközően a bejegyzések személyiségi jogokat sérthetnek, társadalmi csoportok közötti ellentétként is értelmezhetjük a jelenséget. A szerkesztők ezzel egy időben hasznosnak és szükségesnek ítélik meg tevékenységüket, hiszen a kortárs politikai korrektséggel szemben az információáramlás és a szólásszabadság eszméjét hirdetik.

Esettanulmány-jelleggel a Napszar.com oldalon belül a romákkal kapcsolatban fennálló percepciókat vizsgáltam. A romák bemutatása során maga a testük, az erőszakos viselkedés, a szexuális „devianciák”, a segélyből élés, a roma identitás, a szellemi képességeik, a gyermekevelés és a gyermekvállalás, az értéktárgyakhoz való viszonyulásuk és az illegális tevékenységek űzése a megjelenő elemek, amelyek gúny tárgyát képezik, és amelyek ellenkeznek a szerkesztők által normálisnak ítélt világgéppel. A megjelenített elemek legnagyobb része arra enged következtetni, hogy a vizsgált oldalon a romákat deviáns társadalmi csoportként jelenítik meg, amely a többségi társadalommal szemben áll és megkárosítja azt. A szerkesztők által rajzolt kép azt is sugallja, hogy a romák megszegik a társadalomban fennálló párkapcsolati és családi normákat, erőszakos viselkedésük pedig lehetetlenné teszi a velük való együttélést. Ezekből már egyenesen következik az is, hogy a szellemi képességeiket kétségbe vonják.

Bibliográfia:

Grammi (2011): „A puruttya jelenség”, *Gepnarancs.hu*, <http://gepnarancs.hu/2011/09/a-puruttya-jelenseg/> (utolsó letöltés: 2013. november 27.).

„Fikablogok:amirőlcsakkevesenírnak”(2010):*Istie.hu*,http://www.isite.hu/internet_hirek/onlinemarketing/20100224/fikablogok-amiről-csak-kevesen-írnak (utolsó letöltés: 2013. november 27.).

„Hate speech” (2013): In: Collins English Dictionary – Complete & Unabridged 10th Edition. November 27, 2013, innen: Dictionary.com, [http://dictionary.reference.com/browse/Hate speech](http://dictionary.reference.com/browse/Hate%20speech) (utolsó letöltés: 2013. november 27.).

Horváth István (2006): *Kisebbségpszichológia*. Kolozsvár: Kolozsvári Egyetemi Kiadó.

„Napiszar avagy A buta, befolyásolható emberek portálja 1. rész.” (2009): szubjektiv.wordpress.com, <http://szubjektiv.wordpress.com/2009/page/13/> (utolsó letöltés: 2013. december 20.).

Neves, José & Pinheiro, Luzia de Oliveira (2010): *Cyberbullying: A Sociological Approach*. In: *International Journal of Technoethics*, vol. 1, no. 3, pp. 24–34.

Vámosi Gergő (2010): Bűntény is lehet a netes gúnyolódásból. *Origo.hu*, <http://www.origo.hu/techbazis/internet/20100325-cyberbullying-artalmatlannak-latszo-eroszak-a-kiberterben.html> (utolsó letöltés: 2013. október 25.).

Wolf, Christopher (2013a): „In Curtailing Hate Speech Online, Will Privacy Sometimes Have To Take a Backseat?”, *Privacy Perspectives*, https://www.privacyassociation.org/privacy_perspectives/post/in_curtailing_hate_speech_online_will_privacy_sometimes_have_to_take_a_back (utolsó letöltés: 2013. november 27.)

Wolf, Christopher (2013b): Christopher Wolf on hate speech on the Internet, *Surprisingly Free*, <http://surprisinglyfree.com/2013/10/29/christopher-wolf/> (utolsó letöltés: 2013. november 27.).

Látogatottsági statisztikák:

Symilarweb.com (utolsó letöltés: 2014. január 18.).

Napiszar.com (utolsó letöltés: 2013. május 31.)

Kuruc.info ((utolsó letöltés: 2013. november 17.)

Pápay Boróka-Tímea szociológus. A kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetem másodéves mesterszakos hallgatója. A Max Weber Szociológiai Szakkollégium tagja, korábban elnöke. A Ballassi Intézet Márton Áron Szakkollégiumának kutató ösztöndíjasa. Email: papayboroka@yahoo.com